

Bedoeling is nog geen bedoening

Wat bij ons een mus heet, is in het Duits een *Sperling* of een *Spatz*. Even over de grens bij onze oosterburen zeggen ze daar in het dialect *Müske* en een beetje zuidelijker heet dezelfde vogel *Lüning*. Een flink eind verder naar het zuiden (maar dan zijn we niet meer ter hoogte van Ter Apel, maar meer ten oosten van Venlo) zeggen ze *Lüling*. Ergens gaat dan *Lüning* over in *Lüling*. Of andersom, maar dat moeten taalhistorici maar uitmaken. Het blijft hoe dan ook een mus.....

Op 26 augustus vorig jaar stond op teletekst van TV Noord een bericht over een skelettenvondst bij Ter Apel.

Liefst 200 van die menselijke resten werden daar bij het bekende klooster aangetroffen, waarschijnlijk op een vroegere begraafplaats.

Medewerkers van de Rijksuniversiteit Groningen waren verrast door de vondst. De kop boven het teletekstje van TV Noord was: 'Dode bedoeling rond klooster.' Valt die tekst op? Er zijn mensen die niets aan zo'n kop opmerken; anderen zien direct dat er wellicht beter *bedoening* zou kunnen staan.

In dit geval hebben we geen taalhistoricus nodig die onderzoekt wat de oudste vorm was. *Bedoening* is kennelijk aan het veranderen in *bedoeling*. Veran-

deringen zorgen er overigens voor dat taal geen saaie bedoening wordt.

De klanken *l* en *n* zitten een beetje in hetzelfde hoekje. Het zijn misschien geen broer en zus, maar neef en nicht toch zeker wel en hun onderlinge vergelijkbaarheid vergemakkelijkt een verwisseling. Daar zijn vast veel voorbeelden van te vinden en vaak is duidelijk wat de oudste van de twee vormen moet zijn geweest.

Wat wij nu onder *benul* verstaan heeft vroeger *belul* geheeten en bij die verandering kan men zich iets voorstellen. *Genemuiden* in Noord-West Overijssel heet in dialect *Gellemuun* en daar is het van een afstandje

lastiger te bepalen welke naam er eerder zal zijn geweest.

Het Gronings heeft op die manier allerlei woorden van vreemde herkomst aangepast, bijvoorbeeld een ingewikkeld dokterswoord als *fysiognomie* en dat is de kunst om iemands gestel te kunnen aflezen aan diens gelaat. Via-via-via belandde dat onder meer in Ter Laans woordenboek als *viezemij* (Westerkwartier), *viezemaai* (stad Groningen) en *viezemie* (elders in de provincie).

Eén van de tussenstadia was de stap van *fiezenemie* naar *fiezelemie* en daar kan dezelfde verandering van *n* naar *l* in plaats gehad hebben, zoals we ook zien in *rammelas* dat uit *ramme-*

nas (soort radijs) voortkwam.

Het gebeurt vooral bij onbekende, ongebruikelijke woorden van vreemde herkomst. Of het gebeurt bij zeldzame woorden van eigen erf (zoals *bedoening*) die lijken op veel bekendere (*bedoeling*) en daar dan mee versmelten.

De kans dat *Groningen* nog eens verbasterd wordt in *Grolingen* is zeer gering. We kunnen wat dat betreft rustig slapen, om met Conijn te spreken.

Wie over deze rubriek wil corresponderen, dan dat doen via Siemon Reker, Postbus 90, 9780 AB in Bedum of via reker@let.rug.nl

Nvhs 12-9-01